

ROJANKINATZINIRI HEBER-PAENI

Tajorentsi rotyaantakiri Itomi ikenkithata-koteeri

¹ Paerani, ikoyi-rika Tajorentsi riyotakaeri awaejatziteni oeta-rika, riitaki Kamantan-taniri amironi ñaantsi. Osheki rapiipiintakiro Tajorentsi, eenitatsi imatakaa-yitakiriri Kamantan-taniri-paeni. ² Roo kanteencha owakira rotyaanta-kaeri Itomi rirori ikenkithata-koteeri. Tema riitaki Itomi rowetsika-kaaki paerani iroka kepatsi, riitaki rashita-kaakari okaatzii rowetsika-yitakiri. ³ Riitaki Itomi ikimita-kaantakari riimi rowaneenkatanii, ishikipakiryaaiki. Ari ikimi-waetari jempe ikanta Ashitariri. Tema oshintsitatzi iñaanitari, rootaki ashi owantawori jempe okanta-yita owakira rowetsika-yitakiro. Tema imonkaata-paentziro paerani omatantakari ikite-shireta-kaantee, riyaaatee inkiteki, jeekapae rakoperoki Ashitariri itsipata-paari ipinkathari-wentantzi. ⁴ Ari opoñaanakari rawijayitziri Ronampiri Tajorentsi, antawo ririiperota-kaeteeri.

Riitaki Itomi awijayiteeriri Ronampiripaeni Tajorentsi

⁵ Tema Tajorentsi kantawaeri:
Notyomira eeroka.
Naakataki pipaapa-tentana nimaeka.
Ikantawaeri eejatzi:

Naaka tomitée-yaarini,
ipaapatetee-na rirori.

Tema tekatsira apaani ronampiri tajorentsi
ikanteri Tajorentsi ikimityaawoni iroka ñaantsi.

⁶ Paata aririka rapiiteero rotyaanteeri jaka
kepatsiki etanakawori itomi, ikanteete:

Ithaamentee-yaari maawoeni Ronampiri
Tajorentsi.

⁷ Eenitatsi eejatzi ikenkithata-koetziri ronampiri-
paeni Tajorentsi, iroka ikanteetzi:

Riitaki matakaeri Ronampiri tajorentsiti ikimita-
kotyaawo tampyaaenka.

Riitaki matakaeri rotyaantani-paeni ikimita-
kotyaawomi paamari.

⁸ Rooma aririka ikenkithata-koteri Itomi rirori,
iroka ikantzi:

Tajorentsi, ashi powaero eeroka pipinkathari-
wentantee.

Ari pikimita-kotee-yaari pinkathari-paeni
otzimi-motziri rinchakaakiri imatantari
ipinkathari-wentantzi.

Roo kanteencha tema eeroka mateeroni
pitampatzika-shiretee aririka
pipinkathari-wentantee.

⁹ Eeroka koyirori kameethari, rooma kaari-perori
osheki owatsimaemi.

Rootaki ijeepatzii-totan-teemiri Tajorentsi,
pipinkatha-ritan-teeyaari. Riitaki
pitajorentsiti matakimirori.

Ijeetan-teemiro yeenkantsi ari okanta pikimo-
shiretan-taari, pawijeeri pitsipata-piinta-
witari.

¹⁰ Iroka otsipa ikenkithata-kotee-tziri Itomi, ikan-
teetaki:

Pinkathari, owakira etantanakari paerani
eerokataki wetsikakiro kepatsi.

Eerokataki wetsika-kiro inkite.

¹¹ Iroka okaatzi powetsikakiri, aritaki
othonkaeyaa paata, rooma eeroka ashi
powaero.

Ari okimitee-yaawo okaatzi powetsikani apaani
paejato-mawori kithaarentsi.

¹² Tema aririka opaejato-mawotaki pithaari,
pankowimae-tziro, paminee otsipa
owakirari pikithaatee-yaari.

Ari pikimiteerori paata powetsikani kepatsi ee-
jatzi inkite.

Rooma eeroka ashi powaero eero pipaashini-
waetee.

Eero pithonkataa.

¹³ Ikenkithata-koeteeri eejatzi, ikanteetzi:

Pijeeekapae nakoperoki, apinkathari-wentante,
roojatzi paata nowajankitaan-takyaariri
kijaneenta-yitakimiri, aripaete
pimakoryaa-kitzitan-teeyaari.

Tema tekatsi ronampiri Tajorentsi ikimita-
kaanteri Tajorentsi ikamanteri iroka.* ¹⁴ Tema
maawoeni Ronampiripaeni Tajorentsi, apatziro
rotyaantee-tziri ramitako-yiteeri atziri-paeni
awijako-shire-yitaa-tsiri.

2

Antawo owawijaako-shiretaantsi

¹ Otzimatyee akemijantero okaatzi riyotahae-
takaeri, okantyyaa eero ookantawo. ² Tekatsi
materoni rowashiñahaero ikamantantakiri

* **1:13** makoryaa-kitzitaantsi

paerani Ronampiripaeni Tajorentsi, rotyaantan-teeta-kariri. Tema maawoeni kaari owayempitatyaawoni ikemijanteero, rowajankitahaetakirira ipiyathatakawo. ³ Aaka imaperoteete rowajankitahaetee eerorika owayempiyitaawo ikenkithata-koetziro antawo awijakoshiretaantsi, okaatzi retapaentari Awinkatharite Jesús ikenkithata-paentziro. Tema rootaki ikamanta-yitakaeri aakapaeni akaatzi akemaeyakironi. ⁴ Riita-kira Tajorentsi iyotakaa-yitakaerori omaperotatyaa okaatzi ikamantee-takaeri, tema imatakaan-takiro itajonka-wentanteetzi, roñaaha-kaantakiro kaari iñaapiinteetzi, Ishire tajorentsi antakaan-takiro iroka, rootaki omatantakari ikoyiri Tajorentsi.

Ikaatzi matakirori rowawijaako-shiretantzi

⁵ Okaatzira nokenkithata-kota-kimiri, kaarira Ronampiripaeni Tajorentsi imatakaeri Tajorentsi ipinkathari-wenteero jempe ajeekayitee paata. ⁶ Tema atziri-paeni mateeroni ipinkathari-wentantee. Tema iroka ikanteetaki paerani:

¿Riiperoma irika atziri-paeni pikenkishiryaa-kotan-tariri?

¿Oetaka pikowantari pineshironka-yiteeri irika-paeni?

⁷ Tema eepichokira iñihiro nimaeka atziri-paeni tee rawijantzi, riitaki Ronampiripaeni tajorentsi awijaneenta-kiriri.

Roo kanteencha, rooteentsi pamantheeteeri ipinkatha-rentsitan-teeyaari, otzimi-moteeri rowaneenkawo.

Riitaki awijayiteerini maawoeni powetsikani.

8 Pikimita-kahae-yaari ikantahanki makoryaa-
kitzitan-tariri ijaneentani, rompera-yitee-
yaari maawoeni.

Arira ikantakaa-yitee-yaari Tajorentsi atziri-
paeni, tema eero itzimae apaani kaari
awijantaa-tsini. Roo kanteencha, tekiraata
iñaayitero nimaeka atziri-paeni ipinkathari-
wentante. ⁹ Roo kanteencha eenitatsi apaani
atziri rotyaantee-takiri, riijatzi ñaapaentzirori
eepichokiini tee rawijantzi, imatzita-kawo
Ronampiripaeni Tajorentsi rawijakiri rirori.
Riitakira nokanta-kotziri Jesús. Tema riitaki
ñaakirori ikemaatsitaka roojatzi ikamantakari,
opoñaashitya ramantheetee-teeri ari okanta
ipinkathari-wentan-taari, otzimi-moteeri
rowaneenkawo. Rootakira ikamawentan-takaeri
maawoeni, tema antawo ineshironka-yitee
Tajorentsi.

¹⁰ Oskeki otampatzika-taki jempe ikinakaakiro
Tajorentsi ishinetakiri Jesús ratsipeta-kowentee,
ari ithotyaa-kirori Jesús okaate ranteri. Tema
Irika, ashiyitariri maawoeni, kantakaan-tzirori
itzimayitan-takari maawoeni, riijatzita-kira
atsipe-wentaa-riri, rowawijaako-shire-yiteeri,
ari okantyyaa itsipatan-teeyaariri, maawoeni
itomiitari janta rowaneenkawoki. ¹¹ Iroka
okanta-kota-perota, ikimita-kaantee Jesús
rirentzi, tema ari akaatziri aritaari Tajorentsi.
Riritaari rirori ikite-shireta-kaantzi, aritaari
eejatzi aakapaeni ikite-shireta-kaayiteera Jesús.

¹² Rootaki ikantan-takari paerani:

Nokenkithata-koteemi eeroka ijeekayitzi
nirentzi-yitaari,

Jempe-rika ipiyota-piintayita, ari noweshi-ryaawentee-miri nomampahae-yaani.

¹³ Ikantaki eejatzi:

Nawentahaeyaari Tajorentsi.

Opoñaashita ikantzi eejatzi:

Irika Naaka, notsipa-yitaari itomi-paeni
Tajorentsi ikaatzi raminako-wenta-
kahaanari.

¹⁴ Akanta-yitaka aakapaeni atziritzira, otzimi awatha, otzimi ira, ari ikanta-paentari eejatzi Jesús, rootaki omatantakari ikami. Aripaete rotsinampaa-kiriri Kamaari. Tema otzimimowitari rirori Kamaari ishintsinka ikoshekantayitariri ikaatzi kamayita-tsiri. ¹⁵ Ari ikinakaa-kirori Jeepatzii-totaa-rewo rookakaa-wentanteeri athaawan-tayitawo kaamanitaantsi, kimiwaeta-nakami atzirita-nakityeemi kaamanitaantsi rootakimi omperayita-nakaemi.

¹⁶ Omaperotatyaa, kaarira Ronampiri Tajorentsi ipoka-shitaki Jeepatzii-totaa-rewo ineshironkayiteeri. Aakaha ipoka-shitaki, icharini-yiteera awaejatziteni Abraham. ¹⁷ Rootaki ratziritantakari ikimita-paakae aaka rirentzi-yiteera, ari okanta ithotyaa-taawori rirori ikowa-piinta-witakari ithotyahaeromi Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo. Tema rashitakaakari Tajorentsi ratsipeta-kaani ipeyakotantaawori ikaaripero-shire-witaka atziri-paeni. Osheki ineshironkatan-taki rirori, ikyaaryootaki imatantaawori ithotyaa-haero rirori. ¹⁸ Tema ratzirita-paentzi rirori Jesús ikemaatsitakaetakari, ikowashiryaa-kaawitee-takari.

Rootaki imatantawori nimaeka ineshironka-yitee akaatzi ikowa-shiryaa-kaawaetee-teero kaari-perori-paeni.

3

Riitaki Jesús awijiriri Moisés

¹ Noyemijantzin-karite-paeni oeteshiretaa-rewo, nokantee-yemini pikaatzi ikaema-shireteemi Inkite-jatzi: Pikenkishiryaa-koteeri Jeepatzii-totaa-rewo Jesús, iitziri “Awentaani”. Riitaki kimitakariri apaani Otyaantaa-rewo, riijatzi ikimitakariri apaani Jewatziriri omperatajorentsitaa-rewo.

² Ikantahanki apaani Otyaantaa-rewo ikyaaryoo-wentziro okaatzi ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakari eejatzi Jesús. Ikimita-kotakari awaejatziteni Moisés, ikyaaryoo-wenta-kiniri isheninka-paeni rashiyitari Tajorentsi, iiteetakiri “Inampi-panko Tajorentsi.” ³ Roo kanteencha riitakira Jesús matzirori irioperotzi, rawijiri awaejatziteni Moisés, tema riitaki wetsika-kiriri paerani. Oshiyawitawo ikanteeta-piintzi: “Pipinkathatero nopanko.” Tema kaari pankotsi ipinkatheeteri, tema riitaki ipinkatheete ashitawori ipanko. Jemperika itzimi wetsika-kirori pankotsi, riitaki riroperota-tsiri. ⁴ Riitaki ashitawo pankotsi jempe itzimi wetsika-kirori, ari ikimitakiro paerani Tajorentsi rowetsikan-tayita-kawori maawoeni.

⁵ Ikanteetzi:

Moisés kyaaryoo-wenta-kiriri isheninka-paeni iiteetziri “Inampi-panko Tajorentsi.”

Roo kanteencha apatziro ikimi-witakari rirori apaani omperataa-rewo, ikenkitha-yiteero

okaate awijatsini. ⁶ Riima Jeepatzii-totaa-rewo, riita-kira tomintariri ashitawori pankotsi, riitaki jewateeri ikaatzi ikimita-kaantee-taari pankotsi. Aritakira akaateeri aakapaeni irika-paeni iiteetakiri “Inampi-panko Tajorentsi” aririka akyaaryoo-wenteeri, aminawokiteeri oyaako-tani roojatzi oweyaanta-paakyaawoni kitejeri.

Makoryaa-mentotsi rashitari Tajorentsi

⁷ Iroka okantakiri Ishire tajorentsi:

Pikemaeri nimaeka Tajorentsi iñaawaetzi, ikantzi:

⁸ Eero pikijo-shireta-waetzi.

Pikimitari-kari pithoka-shita-kinari paerani iñaanta-shireta-waetakina ochempi-mashiki

⁹ Arira ikowakaa-witakina piwaejatziteni nowajankitaa-yiterimi, iñaanta-shireta-waetakina,

Iñaawitee-yakawoni noneshironkatakiri okaatzi 40 ojarentsi.

¹⁰ Rootaki nokijan-tanakari,

Nokantaki: Ashi royiro itzimpina-shireta-waete,

Tee ranta-piintziro nokowakaeriri.

¹¹ Nokijankaki nokantanaki:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaa-mentoki.

¹² Noyemijantzin-karite-paeni, paa-
maakowentyaa pipakayiri-kari Tajorentsi,
Kañaanitatsiri. Eero pikaaripero-shireta-
waetzi, eero pitheenka-shireta-waetzi. ¹³ Roo

kameethatatsi pikowaka-shireta-wakaa-piinteyaa poshire-yiteeyaari. Peta-nakyawoota nimaeka ari okantyyaa eero ramatawiteetantzimi pantayiteero kaari-perori, rootaki kijoshireta-kaawaeteni. ¹⁴ Rooma aririka oejokiro-perota-neeyaari Jeepatzii-totaa-rewo, roojatzi iweyaanta-paakyaawoni kitejeri, aritaki añahaero itsipa-mintha-yitee. ¹⁵ Rootaki ikantan-teetari:

Pikemaeri iñaawaetzi Tajorentsi, ikantzi:

Eero pikijo-shireta-waetzi.

Pikimitari-kari pithoka-shiwaeta-kinari paerani.

¹⁶ ¿Itzimikama pithoka-shita-kariri ikemataawitakawo iñaani Tajorentsi? ¿Kaarima irika-paeni reewawentakiri paerani Moisés ipoñaakaakari Apitantoniki? ¹⁷ ¿Itzimikama ikija-piintakiri Tajorentsi okaatzi 40 ojaerenti? ¿Kaarima antapiinta-kirori kaari-perori, thonkaen-chari ochempi-mashiki? ¹⁸ ¿Itzimikama ikenkithatakoetaki ikanteetaki:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaamentoki?

¿Kaarima iiteetakiri piyathari-paeni? ¹⁹ Ari añiirori oeta kantakaan-tzirori kaari rareeta-kaantee-taari, tema rootaki kantakaan-takirori tee ikemijantee-yini.

4

¹ Eenirowa otzimi ikashiya-kaakaeri aakapaeni okimiwitakawo rareeta-kaayiteemi imakoryaamentoki. Rootaki pipinkathatan-teeyariri,

otzimi-kari otzikawa-kimini eero pareetantaa.*

² Tema akemayiteero aakapaeni Kameethari Ñaantsi, ari akimiyitaari ikanta awaejatziteni paerani. Roo kanteencha tee inintaa-maetyaawo irika-paeni ikemako-yiwita-wakari, tema tee rawentaa-shireta-nakyaawo ikemayi-witakari.

³ Rooma aakapaeni awentaa-yitakari, aritaki rareeta-kaayitee imakoryaa-mentoki. Iroka ikenkithata-kotakiro imakoryaa-mento, ikantaki: Nokijankaki nokantanaki:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaa-mentoki.

Tema rootaki ikanta-kotziri Tajorentsi ithonka-kirowa paerani rantawaetaki owakira rowetsikan-takawori kepatsi. ⁴ Tema eenitatsi jempe okenkithatakota 7-atsiri kitejeri, ikanteetzi:

Iroka 7-atsiri kitejeri ari ikaatapaakiro rantawaeri Tajorentsi, makoryaapaaki.

⁵ Iroka makoryaantsi roojatzira ikantakoe-tziri, ikantee-tziri:

---

* **4:1** Iroka imakoryaa-mento, eenitatsi oshiyakaa-wenta-chari jaka. Paerani imakoryaan-takari Tajorentsi rowetsikakiro kepatsi, ikimita-kaantakiro “imakoryaa-mento” iroka 7-atsiri kitejeri imakoryaan-takari. Okanta ojamanitaki paerani, ishitoyee Judá-paeni janta Apitantoniki, 40 ojarentsi ikina-kina-waeyitaki, roojatzi rareetan-takari kepatsiki ikashiya-kaakiriri Tajorentsi. Roojatzira iroka kepatsi iiteetakiri “imakoryaa-mento.” Iroka oshiyakaa-wenta-chari “Imakoryaa-mento” riitaki kemijantzinkari-paeni, tema eenitatsi kantatsiri: “Rootaki inkite imakoryaa-mento kemijantzinkari-paeni.” Eenitatsi itsipa kantatsiri: “Rootaki ‘imakoryaa-mento’ iroka awentaa-shiretani rowawijaako-shiretante Tajorentsi, tema tee okowa-jaantyaa iñaashintsi-waeteetyaa rawijako-shiretan-teeyarii.”

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaa-mentoki.

⁶ Ari okantari. Rootaki itziman-tayitee-yaari makoryaa-shire-yitaa-tsini. Riima itsipa-paeni etayiwita-kawori, tee rareeyiteeyaa, tema tee ikemijantzi ikenkitha-witee-takanari Kameethari Ñaantsi. ⁷ Okanta awijaki paerani osheki ojarentsi, rapiiteero Tajorentsi ikenkithata-koteero otsipa imakoryaa-mento, iiteero “nimaeka.” Rootakira rojankinata-koteeri awaejatziteni David, ikan-taki:

Pikemaeri “nimaeka” Tajorentsi iñaawaetzi, ikantzi:

Eero pikijo-shireta-waetzi.

⁸ Ari imatakiromi paerani Josué imakoryaa-perota-kaayiteerimi awaejatziteni, eero rapiiteeromi Tajorentsi ikenkithata-koteeromi otsipa imakoryaa-mento. ⁹ Arira iyotziri eenitatsi oshiyakaa-wenta-chari imakoryaa-mento-perotee-yaari rashiyitaari Tajorentsi. ¹⁰ Rootaki roshiya-kaawentakiri paerani Tajorentsi imakoryaa-wentakiro rantawaeri ithonka-kirowa. Ari ikantee-yaari ikaate makoryaa-shire-yitaa-tsini aririka othonkae-yaari rantawaeri.

¹¹ Otzimatyeera akemaatsi-takowentee-yaawo areetan-teeyaari jempe amakoryaa-shire-yitee, oshiyayitaari-kari piyatha-yiteen-chari paerani.

¹² Tema owañaantaniro iñaani Tajorentsi, shintsi-paantero okanta. Okimitawo ojataa-mento-tsi thoyempi-perota-tsiri apimeneteki, tee oshenkaakanta otoshireyitante roojatzi inthomoeki iipathan-tsiki. Roo maperotzirori iñaani Tajorentsi oshiyawaetaka otoshireta-tyeemi, ari

okanta iyotakaan-tantawori ikenkishireteetari, ikowa-shiretee-tziri eejatzi. ¹³ Tema ikaatzi rowetsika-yitakiri Tajorentsi, tekatsira materoni romana-pithatyaari eero iñaantari. Tema Tajorentsi riyota-koteero maawoeni antayitakiri, riitaki aminako-yiteeroni eejatzi.

Riitaki Jesús awijiri Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo

¹⁴ Irika Jesús Itomi Tajorentsi, riitaki awija-perota-kirori inkite. Riitaki akimitakaantyyaa Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo. Rootaki oejokirotan-tyaariri awentaa-shireteyaari, ikemaetakae akantaki: “Nokemijanteeri Jesús.”

¹⁵ Tema irika Jesús ikimitari Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo, rootaki ineshironka-yitan-teeri otzimi-rika pomeentsitzi-moyiteeni. Tema paerani tzmawitaka rirori ikowa-shire-witakari, ari ikimita-kotee aakapaeni añaayitzirowa awijimo-yiteeri. Roo kanteencha teera ikaariperotaa-paentzi eepichokiini rirori.

¹⁶ Rootaki awentaan-tyaariri amanapiinteeri Jesús, oshiyakaan-teero aatashiretaa-tyeerimi jempe ipinkatha-ritee. Aritaki ineshironka-yitee, ari ikaminthaa-yitee akowityaa-shireta-waete-rika.

5

¹ Tema Tajorentsi owakiriri paerani Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo. Riitaki kantakowenta-yiteerini atziri-paeni kaaripero-shire-yitatsiri. Riitaki taayiteeroni ratsipeta-kaani rashita-kaetariri Tajorentsi. ² Tema atziri irika Ompera-tajorentsitaa-rewo, otzimi-motziri rirori

pomeentsitzi-moyitariri. Rootaki riyotan-tawori ramatsinka-wentari tzimpina-shireta-waeyitatsiri atziri-paeni ikaatzi pokashitziriri, ikaatzi majontzi-shire-yitatsiri eejatzi. ³ Imatzitawo rirori itaawenta ratsipeta-kaani ikini ipeyakoteniri ikaaripero-shireta-waetzi, rantziro rirori ikimita-piintziniri atziri-paeni. ⁴ Tekatsira Ompera-tajorentsitaa-rewo kowakashiwaetchani apaniroeni rompera-tajorentsita, tema Tajorentsi owayitziriri, ikimitakiri rowakiri paerani awaejatziteni Aarón.

⁵ Ari ikantakari eejatzi Jeepatzii-totaa-rewo, kaarira kowashiwaeta-chani apaniroeni roshiyakotaari Ompera-tajorentsitaa-rewo rajahaawenta-waetan-tyaari. Tema riitaki Ashitariri Tajorentsi matakirori, ikantziri:

Notyomira eeroaka,

Naakataki pipaapa-tentanaa nimaeka.

⁶ Ipoñaa ikantaki eejatzi:

Eeroaka ashi oyironi pompera-tajorentsitaarewote,

Pikimityaari ikantaka paerani Melquisedec.

⁷ Tema paerani ratziritapaentzi Jeepatzii-totaa-rewo, riraaneentaka ramanapiintziri Tajorentsi, icheraaperotaki ramanari. Tema eenitataa-witacha Tajorentsi ishintsinka, ari okantakimi rookakaa-wenteri eero rowamaan-teetari. Tema pinkatha-tajorentsitaniri irika Jeepatzii-totaa-rewo, ikemakiri Tajorentsi ikowakota-kiriri. ⁸ Okantawitaka irika Jeepatzii-totaa-rewo riiwitaka Itomi Tajorentsi, ikemaatsita-paenta. Arira iñiirori jempe okanta ikemijanteetzi.

⁹ Ikanta ithotyaa-kahae-takiri ranteri, arira

omatakari rowawijaako-shire-yiteeri ikaate kemijanteerini, ashi rowayiteero rawijakotee. ¹⁰ Ari okantakari, Tajorentsi ompera-tajorentsita-kaariri Jeepatzii-totaa-rewo, ari okimitakawo jempe okanta rompera-tajorentsita-kaakari paerani Melquisedec.

Ikenkithata-koetziro aririka okaero awentaa-shiretari

¹¹ Eenitatsi osheki nokowawitari niyoteemiri jempe ikanta-kota irika. Roo kanteencha osheki opomeentsita nomatemiro, tema piki-joshireyitatzi, ojamani okantyyaa pikemathatantyaawori. ¹² Tema aritaki ojamanitakira, noshiyakaantaki eerokataki yotaanta-yitanaa-tsinimi. Roo kanteencha eeniro pikoyiro iita yotaayitemini eeroka-paeni, roojatzi rapiiteetemi etayitawori riyotaan-teetziro iñaani Tajorentsi. Okimiwitakawo jempe ikantee-tziri apaani ithotahae-tziri, tekira okante iipaeteri kijori owanawontsi. ¹³ Ari pikantakari eeroka-paeni, kimiwaeyitakimi eenchaa-niki ithotahae-tziri, tema tekira piñaanta-piinta-yityaawo piyotan-tyaawori kameetha-shireta-kaanta-tsiri. ¹⁴ Riima ikimitakariri owayita-kawori kijori owanawontsi, riiyitakira ikaatzi ñaanta-piinta-kawori, tee opomeentsitzi-motari riyoteero kameethata-tsiri eejatzi kaariperota-tsiri.

6

¹ Otzimatyee niyaata-kaero niyotaa-perotemiro otsipa jempe ikanta-kota Jeepatzii-totaa-rewo. Teera okameethatzi napiipiintemiro okaatzi piyotzi-tayitakari eeroka-paeni. Tema

riyotahae-takimiro ookaee-tziro kaari-perori kaamani-shireta-kaanta-tsiri. Riyotahae-takimiro eejatzi rawentaa-shiretee-tanaari Tajorentsi. ² Riyotahae-takimiro eejatzi omitsiryaataantsi, eejatzi oteya-patzii-totaantsi, eejatzi rañaa-kahae-teeri kamayita-tsiri, opoñaashityaa rowajankitahae-teeri kaari-pero-shireri. ³ Rootakira aatakaan-tyaawori paashini-yitatsiri niyoteemiri, ikamintha riitaki Tajorentsi shineteeroni. ⁴ Okantashitzimaetyaa eero aminaashi-waeta pikematha-yiwita-wakari, itajonka-wenta-witee-takimi, ojeeka-shire-witan-takimi Ishire tajorentsi, ⁵ piñaayi-witakawo okameethatzi-motzimi iñaani Tajorentsi, piñaayi-witakawo eejatzi ishintsinka rooñaawontayiteeri paata. ⁶ Tema ikaatzi ñaayiwita-kawori ishintsinka, opoñaashita rookaeteero ikemijanta-witakari, eerowa imateero ipiya-shiretee rookanteeyaawori iyaari-peronka. Ikimiwitakawo riiyitakimi apiiteeroni ikenta-kota-kaanteerimi Itomi Tajorentsi, ikimiwitakawo riimi apiiteeroni itheenki-mawaeteerimi jempe ipiyotee-yakani atziri-paeni. ⁷ Poshiya-kowitakawo okantahanki apaani owaantsi irenka-pathatziri inkani, aririka ipankitan-teetyaawo, rootakirika shookayiteentsini pankirentsi pinawon-tsita-tsiri, riira Tajorentsi tajonka-wenta-kiriri pankita-kirori. ⁸ Rooma roorika yoshiita-chani oshookaki kitochee, eejatzi incharishi, teera okameethatzi, kija-shiretanaka pankita-kirori, itaayii-teero paata.

⁹ Rooma eeroka-paeni, netakoyitani, niyotzi eero pikimita-kotawo okaatzi noshiya-

kaawentakiri, tema niyoteeyini naaka pantaneero kameethari owakira rowawijaako-shiretee-takimi. ¹⁰ Tema tampatzika-

shireri Tajorentsi, eero ramaakiteemiro pantayitakiri eeroka-paeni, petakoyitanaari ikaatzi rashiyitaari Rirori, eekiro piyaata-kaatziiro petakoyitari.* ¹¹ Rootakira nokowakoyiteemiri, ari pikanta-piinta-tyeeyaa poñaahan-teero pikyaaryoo-shire-yitee, roojatzi omonkaayitan-teeyaari okaatzi poyaako-wentee-yirini.

¹² Rootaki eero pipera-shiretan-tawaeta eeroka-paeni, tema rootaki kameethatatsi poshiyakoyityaari ikaatzi oejokirotautori ikemijantanee, ikaatzi oetziñaarikota-naawori. Tema riitaki aayiteeroni ikashiya-kahae-takiriri.

¹³ Tema paerani owakira Tajorentsi ikashiya-kaanta-kariri awaejatziteni Abraham, tekatsira apaani materoni ipaeryeeniri iwaero Tajorentsi riyotan-tyaari omaperotatyaa imonkaa-waenite. Tema apatziro ipaeryaaka iwaero Tajorentsi, ¹⁴ ikantakiri Abraham:

Omaperotatyaa notajonka-wentemi Naaka, Naaka sheniteerini picharinitee-yaari.

¹⁵ Teera rathawaa-waenita-tyeeyaa awaejatziteni Abraham, ramatsinkawentaka, ari okanta iñaanta-kawori ikashiya-kahae-takiriri. ¹⁶ Tema aririka ikowa-piinte atziri-paeni riyote kyaari-pero-rika omatyaa ikashiya-kaantziri, ipaeriuro iwaero itzimi-rika awijiriri rirori, ari riyoteete omaperotatyaa imonkaa-waenite.

¹⁷ Ari oshiyawae-witakawo okaatzi rantakiri Tajorentsi, ipaeryaaka Rirori riyotan-teetyaari

---

* **6:10** rashiyitaari = kiteshireri

maperori omatyaa ikashiya-kaantakiri. Tekatsi kanteroni ipaashinita-kaero okaatzi ikenkishiyaakari ranteri. ¹⁸ Ari okanta otziman-tanakari apite kaari imateetzi ipaashinita-kahae-teero. Rootaki omatantari iyotee tee itheeya-nita Tajorentsi, rootaki poemoshirenka-shire-peroteeri aakapaeni awentaa-shire-yitaa-rewo Rirori, iyotzi ari omonkaateeyaa oyaako-yitziri.† ¹⁹ Rootaki oyaako-yitakiri roshiya-kaawentee-tziri jaka oshiyawo apaani tenari ayeentzirori antawo pitotsi eero amaatanta. Ari okimitari oyaako-yitakiri, ayeenta-shire-peroyitee. Rootaki kantakaawori oshiya-kotantyaariri kyaatsiri itantotee-tantawo tonta-maeta-tsiri. ²⁰ Ari añashireyitziro aakapaeni kantacha akyaayitee janta oshiyakawo tonta-mawota-tsiri, aririka oyaampoyirita-neeri Jesús roshiya-kaawentee-takiri kyahaen-tsiri janta oshiyakawo tonta-mawota-tsiri. Tema riitaki Jesús roshiya-kaawentakari paerani Melquisedec. Riitaki Jesús Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo nimaeka, ashi rowaero rirori.

7

Rompera-tajorentsinka Melquisedec

¹ Tema irika Melquisedec, riitaki pinkathari-wentan-teentsi paerani Aapatziyaweniki, rompera-tajorentsita irika Inkite-jatzi Tajorentsi.

† **6:18** Tema eenitatsi apite kanta-kota-chari jaka kaari imateetzi ipaashinita-kahae-teero. Iroka etawori: “Tajorentsi tee itheeya-nita, aritaki omatakyaa okaatzi ikashiya-kaantakiri.” Iroka apiteta-tsiri: “Tekatsi paashinita-kahaeroni ipaeryaaka apaniroeni iwaero Tajorentsi, tema tekatsi awijerini rirori.”

Riitaki tonkiyota-waariri paerani awaejatziteni Abraham ipiyantaari ithonkakiri rowayiritari itsipa pinkathari-paeni, ikaminaa-waeri itajonkawentee-tantyaariri. ² Riijatzi ipaki paerani awaejatziteni Abraham owaahawontsi okaatzi raapithatan-takiri rowayiritaha. Tema irika Melquisedec, eenitatsi oshiyakaa-wenta-chari iwaero. Iroka etawori oshiyakaa-wentari: “Pinkathari kameetha-shireri.” Iroka apiteta-tsiri oshiyakaa-wentari iwaero ipinkathari-wentantzira Aapatziyaweniki: “Pinkathari jeekakaantatsiri kameetha.”* ³ Tee riyotee-tziro iwaero ashitariri, tee riyoteetzi eejatzi itzimi iwaejatzitetanakari. Kimiwitaka tee otzimimi jempe ipoñaanaka jempe ithonkaka, roshiya-kotakari Itomi Tajorentsi, ashi royiroyi rirori Romperatajorentsitaarewotzi.

⁴ Ari añiirori riiperori irika Melquisedec. Tema irika Abraham awaejatziteni aakapaeni, riitaki ipaki paerani okaatzi raapithatziiriri pinkathari-paeni rowayiri-yitakari. ⁵ Rootaki kimitakawori okaatzi ranta-piinta-yitakiri paerani asheninkani Leví-paeni. Iitziri apaani ikaatzi tzimi-motziiriri asheninka otzimi-rika okaate 10, tema rootaki riyota-kotziiri Ikantakaan-teetaniki okaate rantayiteri Ompera-tajorentsitaarewo. Rootaki rametee-yarini tema irikaete icharinita-nakari eejatzi Abraham. ⁶ Riima Melquisedec kaari

---

* **7:2** Iroka okanta-kota ipakiriri paerani awaejatziteni Abraham irika pinkathari Melquisedec. Aririka raapithateri rowayiritani Abraham okaate 10, apaani rashita-kaeyaari Melquisedec. Ari ikantakirori maawoeni raapithatan-takiri, otzimi-rika 10, apaani rashita-kaeyaari Melquisedec.

isheninka Leví-paeni, tee riyotzimaeta iita charinitariri. Roo kanteencha irika awaejatziteni Abraham, ikashiyakaa-peroe-takiri paerani, riitakira pakiriri Melquisedec apaani kaatatsiri 10 raapithatan-takiri rowayiritaha. Ipoñaashita irika Melquisedec ikaminaakiri itajonkawentee-tantyaariri awaejatziteni Abraham. ⁷ Omaperotatyaa ikanta-piinteetzi: “Itzimirika tajonkawentan-tatsiri, rawijirira itajonkawentziri.” ⁸ Itzimirika iitziri apaani kaatatsiri 10 jaka kepatsiki, atziri irika, kaamaneri. Riima Melquisedec, kimiwitaka kañaaniri rirori. ⁹ Roojatzi rantakiri Leví-paeni, ipashita-piinteetari. Tema kimiwitaka riitakimi pinakowentan-tatsinimi, rootaki rantakiri awaejatziteni Abraham, ¹⁰ retanakawo ipinakowentantaki paerani ipashitakari Melquisedec itonkiyotan-tawaariri ipiyaawo rowayirita. Tekiraata itzimanakiita asheninkani Leví, tema ipinakowentan-tzitaka awaejatziteni Abraham.

¹¹ Paerani ikaatzi Ompera-tajorentsitaarewota-tsiri, icharini-paeni asheninkani Aarón irika, riitaki iiteetziri “Leví-paeni.” Ari okanta Ikantakaan-teetakiri. Roo kanteencha irika-paeni Ompera-tajorentsitaarewo, tee imatziro rowameetha-shiretante. Ari imatakiromi, eero rojankinata-koeteemi itsipa Ompera-tajorentsitaarewo kimitaariri irika Melquisedec, kaari icharinitari Aarón. ¹² Omaperotatyaa itzimae itsipa Ompera-tajorentsitaarewo kaari icharinitari asheninkani Aarón. Rootaki inashitan-teeyaari Ikantakaan-teetani, omatantyaari itzimae itsipa Ompera-

tajorentsitaa-rewo. ¹³ Tema irika ikenkithata-kotee-takiri kimitariri Melquisedec, kaarira icharini-paeni asheninkani Leví, itsipajatzi-paenira irika, tee itzimaa-jeetzi apaani isheninka rompera-tajorentsitaa-tyaari.† ¹⁴ Irika kimitakariri Melquisedec, riitaki Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, icharinitakari asheninkani Judá. Tema rojankinariki paerani asheninkani Moisés, tee oshinetaa-ntsita rompera-tajorentsitaa-rewote icharini-yitari Judá.

¹⁵ Ari ayotako-perotziro otzimatyee ipoki itsipa Ompera-tajorentsitaa-rewo kimityaarini Melquisedec.

¹⁶ Irika itsipa pokatsini, iinashityaa, otzimi-moteri ishintsinka, eero ikaamanitee. Riitaki awijiriri itsipa-paeni Ompera-tajorentsitaa-rewo ikenkithata-koetakiri paerani Inintakaan-teetaniki, icharini-yitari Leví.

¹⁷ Tema riitaki ikenkithata-kotee-tziri, ikanteetzi: Eeroka ashi owaero pompera-tajorentsitaa, Ari pikimityaari ikanta paerani Melquisedec.

¹⁸ Ari okantari, tema okaatzi Ikantakaan-tawiteetakariri, otzimatyee rookaeteero, tee omatziro owameetha-shiretante, eenitatsi kowityaa-chari. ¹⁹ Tema tekatsi apaani owameetha-shirete Ikantakaan-teetani. Roo kanteencha otzimaera otsipa poyaataawori, rootaki matakaa-yiteeroni okaaki-shiretee-yaari Tajorentsi, tema rootaki oyaakoyiteeri.

²⁰ Rootaki ikashiya-kaeta-kaeri Tajorentsi, riitaki paeryeencha iwaero riyotan-teetyaari

---

† **7:13** rompera-tajorentsitaa-tyaari = ikaatzi antawaeta-tsiri janta taapoki-mento-tsiki

omaperotatyaa omonkaatyaa. ²¹ Riima itsipa ompera-tajorentsiseen-tsiri, teera ipaeryaa-wentyaari Tajorentsi rowantee-takariri irika-paeni. Tema itsipa paeryaa-wentakiri, ikantakiri: Riitaki Tajorentsi paeryaa-wentzimiri, tee roepithoka-nitziro iñaani.

Eeroka ashi owaero pompera-tajorentsisee,

Ari pikimityaari ikanta paerani Melquisedec.

²² Ari okanta, riitaki Jesús yotakaa-yiteerori ni-maeka omaperotatyaa omonkaateeyaa okaatzi ikashiyakaa-teetakiri, rootaki awijakirori otsipa etawita-nakawori paerani ikashiyakaan-teetziri.

²³ Tema oshekiwitaka paerani Ompera-tajorentsitaa-rewo. Tema ikama-piinta-yitaki irika-paeni, tee omatyaa riyaaata-kaero rantayiterimi, otzimatyee itzimi itsipa poyaatee-yaarini. ²⁴ Riima Jesús, kañaaniri rirori, ashi rowaero Rompera-tajorentsisee. ²⁵ Ari okanta, riitakira Jesús owawijaako-shireteerini ikaate okaaki-shiretee-yaarini Tajorentsi, ikantakowenta-piinteeri.

²⁶ Riitakira Ompera-tajorentsitaa-rewo akowityaa-witakari. Iroka ikantari rirori: Itajorentsi-shiretzi, ikameetha-shiretzi, ikite-shiretzi, tee ijeekimo-yiteeri kaari-pero-shireri, rawija-peroteero inkite. ²⁷ Irika Jesús tee ikimityaari Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo paerani. Tema aririka itayiniri atziri-paeni ratsipeta-kaani, retatapiitawo rirori ikowakotziri Tajorentsi ipeyakota-wakiri ikaaripero-shiretzira. Riima Jesús ithotyaakiro maawoeni,

imonkaatakiro ishinetaka paerani rirori ikimita-kotyaari ratsipeta-kaetani. ²⁸ Ikaatzi Omperatajorentsita-kaayitziri Ikantakaan-teetani, atziri irikapaeni, shipeta-shireri, ikaamani-yitzi. Riima Itomi-perori Tajorentsi pokaentsiri awijakira paerani osheki ojarentsi, riitakira Romperatajorentsita-kaani Tajorentsi ipaeryaa-wentakari paerani iwaero rirori. Riitakira monkaata-kirori kameetha, ari okantetaa-tyeeyaani.

8

Riitaki Jesús kantako-wentan-taatsi owakiratan-taari antzi-mota-wakahaantsi

¹ Iroka otzinkami-perotari nokantakiri: Riitakira Jeepatzii-totaa-rewo Ompera-tajorentsi-wenteeri, riitaki jeekaatsiri rakoperoki Pinkathari-perori, itsipataari ipinkathari-wentantee inkiteki. ² Okimiwitaawo ari rantawaetemi tajorentsi-thaanteki, roo kanteencha teera rantawaetzi tajorentsi-thaanteki rowetsikakiri paerani atziri-paeni, tema inkiteki rantawaetzi ojeekira rowetsika-kaanteeri Tajorentsi. ³ Tema ikaatzi Omperatajorentsiten-tsiri paerani, eenitatsi rashita-kaariri Tajorentsi, itayiniri ratsipeta-kaani. Ari ikimitakari eejatzi Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, eenitatsi oeta rashita-kaariri Tajorentsi. ⁴ Roo kanteencha, tee okantawityaa Romperatajorentsitemi Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, ijeekantawita-paentari kepatsiki, tee oshineta-kaantziro Ikantakaan-teetani, tema tee isheninkae-tetari rirori Leví. ⁵ Tema okaatzi rantziri irika-paeni Ompera-tajorentsitaa-rewo oshiyakaa-wontsi

irokapaeni, tema eenitatsi iñaashiretee-takari jempe okanteeyaa kyaari-perotaatsini janta inkiteki. Rootaki ikantee-takiriri paerani Moisés, jempe ikantyyaa rowetsikiro tajorentsi-thaante, ikantee-takiri:

Pikimita-kaantero powetsikiro, jempe okanta iñaashiretaekae-takimiro ochempiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús Ompera-tajorentsitaawo-rewo irika, rawijeeri Rompera-tajorentsitetari atziri. Tema Tajorentsi rowakiratee itsipa ikashiya-kaanteetani, riiitaki kashiya-kahaeni Jeepatzii-totaa-rewo ikantako-wenta-yitee, rootaki awija-kirori okaatzi ikashiya-kaanta-witee-takari paerani, rootaki awijeerori etakawori ikashiya-kaantee-takiri. ⁷ Tema eenitatsi kowityeen-chari etakawori ikashiya-kaantziri kaari imonkaateetzi, rootaki okowantakari otzimi otsipa owakirari, poyaatee-yaawoni. ⁸ Iroka kowityeen-chari, tema ikanteetaki:

Ikantzi Awinkatharite:

Paminiro okaate awijatsini paata,

Eenitatsi owakirari nokashiya-kahaeriri Judá-paeni,

aritaki nomateero nashita-kahae-yaari maawoeni Israel-paeni.

⁹ Eero okimitaawo nokashiya-kaakiri iwaejatziteni.

Tema paerani nokimita-kaantaari nakathata-tyeerimi,

Naakami jewatee-rinimi nomishitowan-taariri Apitantoniki.

Tee imonkaa-tzimaetawo nokashiya-kaakiriri,

Rootaki nokan-taawori naminakowentziri.

Ari ikantaki if̄naawaetaki Pinkathari.

¹⁰ Rapiitakiro if̄naawaetaki, ikantzi:

Iroka owakirari nokashiya-kaakiriri paata
icharinitee-yaari Israel:

Ari niyoshireta-kaayiteeri kameetha okaate
rantayiteeri.

Okimiwityaawo nojankina-shiretaa-tyeenirimi
Nokanta-kaantani,

Naaka ikimita-kaantee Itajorentsise,

Riiyitaki nashitee-yaari Naaka.

¹¹ Tee okowa-perotyaa riyotaa-wakaa-waeteeyaa,
Apatziro ikantayiteeri isheninka: Piyoshire-
peroteeri Awinkatharite.

Tema maawoeni riyotee-teena.

Ari riyoyiteena riiperori-paeni eejatzi
ashironkaenkari-paeni, maawoeni.

¹² Osheki noneshironkateeri ikaaripero-shire-
yitaki,

Ari nopeyakoteeniri.

¹³ Tema iiteetakiro “Owakirari Ikashiya-
kaanteetani,” ari iyotakoe-tzirori iroka etawita-
kawori, kimiwitaki paejatotakimi iroka. Tema
okaatzi paejatoteen-tsiri, rooteentsi opeyeeyaa.

9

¹ Okanta iroka etakawori ikashiya-kaanteetani,
rootaki ikantakaan-takiri Tajorentsi riyotee-
tantaari jempe ikanteetyaa ipinkathee-teeri.
Ari okenkithata-kotari Tajorentsi-thaante jempe
ipinkathee-teeri. ² Iroka Tajorentsi-thaante,
apinakite okaatzi itantotee-takiro. Janta okimo-
nakitzi jempe ikyaa-piinteetzi, ari rowaetakiri
ootamentotsi, menkochaa-nikiki, eejatzi

tajorentsita-tsiri owanawontsi. Ari iiteetzirori “Tajorentsi-naki.” ³ Rooma inthomoeki, jempe ithata-shitee-takiro tontamawori, ewonki-nakitziira. Ari iiteetzirori “Tajorentsi-naki-perori” ⁴ Ari ojeekiri itaanta-piintee-tawori kajankapathari, ari ojeekiri eejatzi Tajorentsi-moko. Riitakira ooro rahaetzi rowetsikae-tziro iroka. Ari owakotari inthomoeki epichokiini ikantee-tziri “Iitaka” rowetsika-ñakita-shitee-takiro ooro. Ari rowaeta-kirori ikotzi Aarón shookaen-tsiri paerani, ari ojeekitari eejatzi mapikota jempe ojankinataka ikashiya-kaanteetani.* ⁵ Okanta jeñokiini otapaki Tajorentsi-moko, ari rowaetakiri rowetsikae-tziri roshiya-kaawo ronampiri Tajorentsi, riitaki otsimankan-takawo ishiwanki otapaki Tajorentsi-moko. Rootaki iiteetziri “Neshironka-mentotsi.” Roo kanteencha eerowa niyaata-kaero nokenkithata-kotemiro jempe okantayita apani-paeni.

⁶ Tema rowetsikae-takiro maawoeni iroka-paeni. Osheki ranta-piintakiri Omperatajorentsitaa-rewo janta Tajorentsi-nakiki, ari rantayitzirori ipinkatha-tajorentsitantari. ⁷ Rooma inthomoeki Tajorentsi-naki-peroriki, apatziro ishinetee-tziri ikyee Jewatziriri omperatajorentsitaa-rewo. Apawo-jatzira ikyaapiintzi ojarentsiki. Aririka ikyaaki janta, raanaki rira piratsi itsikirijan-tyaawo Neshironka-mentotsi. Ari okantyyaa ineshironkatan-tyaariri Tajorentsi, eero rowajankitaa-wentantari iyaari-peronka. Ari ikimitaa-yitziriri eejatzi atziri-paeni kaaripero-shire-yitatsiri okantakaawo

---

* 9:4 Iitakama = maná

tee riyowae-tamatsitzii rirori. ⁸ Ari okanta, eenitatsi iyotakaa-yiteeri Ishire tajorentsi, iroka okanta: Paerani otziman-tawitari Tajorentsi-thaante, tee okanta ikyaayite atziri-paeni janta Tajorentsi-naki-peroriki. ⁹ Iroka okanta-kota: Apaani atziri amayitziriri ratsipeta-kaani rashita-kaeyaariri Tajorentsi, teera roo kantakae-yaarini ipinkatha-shire-perotantyaariri Tajorentsi. ¹⁰ Apatziro itziyitee-yaawo owanawontsi, imiriteetziri, romitsiryaayita-piinteeyaa. Rootaki imonkaateete ikantakaan-teetakiri koñaayita-tsiri, rootaki imonkaateete roojatzi rowakirata-kaantee-yaawori Tajorentsi ikashiya-kaanteetani.

¹¹ Ikanta ipokaki Jeepatzii-totaa-rewo, riitaki oshiyawitariri Ompera-tajorentsitaarewo. Teemaeta ikyee Tajorentsi-pero-nakiki, rowetsikani atziri-paeni. Apatziro ikyeeri rirori inkiteki, jempe anintahaeyaa paata. Rootaki oshiyakaa-paeri Tajorentsi-naki-perori, kaarira atziri wetsikironi. ¹² Tema irika Jeepatzii-totaa-rewo tee ikimitaari Ompera-tajorentsitaarewo atzirita-tsiri kyaa-piinta-witachari Tajorentsi-naki-peroriki raanaki rira piratsi. Tema riitaki shinetashiteencha rowamaeteri rapata-paentero rira, ikini ifñahaeteero maawoeni ashi rowaero rawijako-shire-yitee.† ¹³ Oshiyakaa-wentziro aririka okameethatzi-moteeri Tajorentsi rira piratsi, eejatzi ijamampote, kimiwitaka rootakimi kitewathata-kaerini atziri antakirori ipinkae-tziri. ¹⁴ Rooma rira Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki thotyaa-kirori pikite-shiretan-

---

† 9:12 piratsi = cabra, vaca

tayitaari. Tema ikimitaha rirori tekatsi oetyaa ikinakaa-shityaari, riijatzi shinetashiteen-chari rowaeteri, okantakaakari Ishire tajorentsi. Riitaki oshetapithatee-mirori pikenkishiryaaari kaari-perori, tema pantayitakiro kaamanita-kaanta-tsiri. Tema otzimatyee pantayiteero okaatzi ikowakaemiri Tajorentsi, Kañaaniri.

¹⁵ Riitakira Jeepatzii-totaa-rewo rotyaantakiri Tajorentsi ikantako-wenteeri atziri-paeni, ari okanta rowakirata-kaantaawori ikashiya-kaanteetani. Iroka okanta-kota owakirari ikashiya-kaanteetani, otzimatyee ikami apaani, ari okantyyaa rawijakotan-teeyaari piyathata-kawori etawori ikashiya-kaanteetani. Aritaki iñahaeteero ikashiya-kaakaero paerani kañaanite. Iroka ikashiya-kaanteetani, ariwaetaki apaani jankina-rentsi jempe okenkithata-koyita okaatzi rashiteetari, okenkithata-koyitziri eejatzi ashiyitee-yaawoni aririka ikamayitaki ashitaaniri. ¹⁶ Roo kaari riyoperoteetanta itzimi aayiteroni okaatzi rashita-kaentanakari, apatziro riyoteetzi aririka ikamaki ashitaaniri. ¹⁷ Eenirorika rañii ashitaanari, eero ipiteetari ikashiya-kaetzi-riri rashiteeyaawo. Apatziro ipaeteeri aririka ikamaki. ¹⁸ Ari okantari, retantee-tanakawori etawori ikashiya-kaanteetani, eenitatsi iita kamaentsiri, rira retantee-tanakari. ¹⁹ Paerani ithonkakiro Moisés iñaanata-kiniri atziri-paeni Ikantakaantani, raaki rira piratsi, itentaakiro nijaa, raaki inchashimpoki, rankowiitaki kityonka-mawota-tsiri, itsikirijan-takawo jankinateen-chari, ari ikimita-

kiriri eejatzi atziri-paeni.‡ 20 Ikantakiri:

Iroka iraantsi rootaki ooñaawonta-peroteroni
ikashiya-kaakaeri Tajorentsi, rootaki
ikantakaan-takiri.

21 Itsikirijan-takawo eejatzi iraantsi janta
Tajorentsi-thaanteki, ari ikimitaa-kirori okaatzi
jeekatsiri inthomoeki. 22 Ari okanta, tema
okimiwitaka aririkami itsikirijan-teetyaawo rira
piratsi, imonkaata-neero Ikantakaan-teetziri,
okimiwitaka roomi oetewathatan-tatsini. Tema
eerorika otzimi iraantsi, eero ipeyakotan-teero
Tajorentsi kaari-perori.

*Riitaki Jeepatzii-totaa-rewo matakirori
rowawijaako-shiretantzi*

23 Rootaki ratsipe-wentantari piratsi itahae-
tziniri Tajorentsi kimiwitaka ikitewa-thata-
kaanta-tyeemi. Rootaki kimitakawori okaatzi
awijeen-tsiri inkiteki, rotyaantakiri Tajorentsi
ratsipe-wentan-tyaa Jeepatzii-totaa-rewo, ikite-
shireta-kaanta-yiteeri. Rootaki awijakirori
ratsipe-wentan-tawitaka ipireetari. 24 Tema
tee ikyee Jeepatzii-totaa-rewo Tajorentsi-naki-
peroriki rowetsika-matsitani atziri-paeni.
Tema rootaki oshiyakaa-wentacha inkiteki
janta ikineera Jeepatzii-totaa-rewo, ikantako-
wenta-yitee ijeekira Tajorentsi. 25 Tema tee
rapiipiinta-paentziro Jeepatzii-totaa-rewo
ikama-wentantzi. Ari inashiyitaari rantziri
Ompera-tajorentsitaa-rewo kyaawita-piinta-
chari apawo-jatzi ojarentsiki Tajorentsi-naki-
peroriki. Teera riitaki ashityaawoni rira

‡ 9:19 inchashi-mpoki = isopo

ijakoteetziri. ²⁶ Arimi roshiyaarimi Jeepatzii-totaa-rewo ikaatzi Ompera-tajorentsitaa-rewo, osheki rapiipiinteromi ikamawentante. Arimi retanakyaawo ikemaatsi-wentan-tyaami owakira owetsikan-takari kepatsi. Tema apawo-jatzi ikamawentanta-paentzi ratsipe-wentantyyaa. ashi rowaero rotsinampahaero kaari-perori. ²⁷ Roowaetaki ikantee-tziri: Maawoeni atziri apawo-jatzi okanta ikami, opoñaashityaa ramina-koteeri Tajorentsi. ²⁸ Rootaki rantakiri Jeepatzii-totaa-rewo, apawo-jatzi ikamaki ikemaatsi-wenta-kari osheki kaari-pero-shireri. Roo kanteencha eejatzi ikoñaatapae paata rirori, eero ikemaatsita-kaeta-waari, tema rowawijaa-koteeri ikaatzi oyaakoyiteeriri.

10

¹ Rootaki Ikantakaan-teetani oshiyakawori aamparentsi. Tema okanta apaani aamparentsi tee otzimi owatha, apatziro riyoteetzi eenitatsira iita ashitawo raampari. Ari okantari eejatzi Ikantakaan-teetani, iyotaakae eenitatsi paata kameethataa-tsini. Tema ikantakaanantani iroka Tajorentsi ita-piintee-teniri ratsipeta-kaetani maawoeni ojarentsiki, roo kanteencha teera owameetha-pero-shiretziri atziri-paeni antayitakirori. ² Arimi omaperotyaa owameetha-shireperotante, ikaatzi mayitakiro arimi rooka-kiromi ikaaripero-waetzi, tema aritaki oeteshiretakirimi, eero iyaatakaeromi okantzimo-shiretawatari rantayitakiro kaari-perori. ³ Teera ari okantyyaa, rootaki ranta-piinta-witakari awijayitzira ojarentsi-paeni, ita-piinta-yitziniri

Tajorentsi ratsipeta-kaani, ikenkishiryaa-kotawo iyaari-pero-shirenka. ⁴ Tema rowamaawita-

piintari ipira-paeni rapatakaeri rira, tee othotyero opeyako-perotero iyaari-peronka atziri.* ⁵ Rooma ipokantakari-ranki Jeepatzii-

totaa-rewo jaka kepatsiki, ikantakiri Tajorentsi: Tee pikowae-ro eeroka ramae-teemi ratsipeta-kahaetani eejatzi rashita-kaetzimiri.

Rootaki pikowa-peroteeri nokemijanteemi, pikanta-kakaawo otzimi-moteena nowatha.

⁶ Teera apatziro inimotemi itahae-tzimiri ipireetari,

rashita-kahae-tzimiri okantakaan-tziro iyaari-pero-shirenka irika-paeni.

⁷ Nokante Naaka:

Tajorentsi, nopokaki naaka nanteero okaatzi pikowakaa-kinari eeroka,

Tema rojankinata-koetakina paerani.

⁸ Pikenkishireero ikanteetaki jaka:

Tee pikowayi-teeri ramaeteemi ratsipeta-kahaetani eejatzi rashita-kahae-tzimiri.

Tee inimotzimi itahaetzimiri ipireetani, rashita-kahae-tzimiri okantakaan-tziro iyaari-pero-shirenka.

Roo kanteencha, ¿kaarima ikantakaan-teetziri iroka? ⁹ Anjatyaa pikenkishireero otsipa ikantee-

takiri:

Nopokaki naaka nanteero okaatzi pikowakaa-kinari eeroka,

Iroka apiiteen-chari ikantee-takiri, opoyaatawo etanakawori paerani. ¹⁰ Tema ikowaki Tajorentsi

* **10:4** ipira-paeni = toros, cabríos

roete-shire-yitee aakapaeni. Aritaki imatakiro rotyaantan-takariri Jeepatzii-totaa-rewo Jesús ishinetakiro iwatha ratsipeta-kowentan-teeyaa, ikamawenta-paenteri maawoeni atziri-paeni.

¹¹ Paerani, maawoeni Ompera-tajorentsitaarewo raminiri Tajorentsi rashita-kaariri, rapiipiintziro kitejeriki itayiniri ratsipeta-kaani. Teemaeta imatziro rokakaanta-perotero kaari-perori. ¹² Rooma Jeepatzii-totaa-rewo, apawo-jatzi ishinetaka ratsipetyaawo iyaari-peronka atziri-paeni, roojatzi ijeekae rakoperoki Tajorentsi itsipataari ipinkathari-wentantzi, ¹³ ari ijeeki royaawenta roojatzi rotsinampaan-teeyaariri ijaneentani ikimita-kaantari imakoryaa-kitzi-mento.† ¹⁴ Rootakira rantanta-kawori apawo-jatzi ikamawentan-takiro iyaari-peronka atziri-paeni, ashi rowaero roete-shire-pero-yiteeri. ¹⁵ Ari okantakari Ishire tajorentsi iyotakaakae omaperotatyaa. Tema riitaki etakawo rojankinata-kaantaki:

¹⁶ Tema iñaawaetaki Pinkathari, ikantzi:

Iroka owakirari ikashiya-kaanteetani iñahaeteeri paata:

Ari niyoshireta-kaayiteeri kameethari okaate ranteeteri

Okimiwityaawo nojankina-shireta-tyeenirimi nokanta-kaantani.

Nokenkishireta-kaakiri.

¹⁷ Eekiro ikantatzii:

Ari nopeyakoteeniri ipiyathatakaha, rantayitakiro kaari-perori.

---

† **10:13** makoryaa-kitzitaantsi

18 Tema ipeyakotan-teero Tajorentsi ikaaripero-shireteetzi, tee okowa-peroteeyaa rashita-kaetyaari Tajorentsi ikaariperoetakira.

19 Rootaki noyemijantzin-karite-paeni, tema rapatakiro rira Jesús Jeepatzii-totaa-rewo rowamaan-teeta-kariri, awentaa-shiretee-yaari Tajorentsi, okimiwityaawo akyaatyeeemi Tajorentsi-naki-peroriki.

20 Tema ratziritakira Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki omatantaari akyaayitee inkiteki, oshiyakaa-wenta-chari akyaatyeeemi ithateetakirowa tonta-mawota-tsiri Tajorentsi-naki-peroriki. Aaka omapoka-yitaawori iroka kaari imateetzi paerani, rootaki kañaanikaantaatsiri.

21 Pimitaari nimaeka Jeepatzii-totaa-rewo riimi Jewatziriri ompera-tajorentsitaarewo akaatzi rashiyiteera Tajorentsi.

22 Ari okanta. Kyaari-perowa akanteeyaa atsipashiretee-yaari Tajorentsi, kyaaryoo akantyyaa awentee-yaari. Ikiteshiretakaa-yitee, eero akenkishiryaa-koyitaawo kaari-perori. Tema akimitakaantyyaa romitsiryaaantantatyeeromi nijaa kiteshaari.

23 Kijokiro owanakiro awentaa-shiretaa-ri, ikemaetakae akantaki: “Noyaakotani irika Jeepatzii-totaa-rewo.” Tema irika kashiya-kaakaerori, kijokiro rowakae rirori.

24 Otzimatyyee akenkishiryaa-koteero jempe okantyyaa akowa-shireta-kaantyyaariri itsipa retakotantyyaa, rantayiteero kameethari.

25 Eero apakayiro apiyota-piintyyaa, tema eeniyitatsi oookaa-yitakirori. Tema otzimatyyee akowaka-shireta-kaeyaari akaateeyini. Eekiro aatatyee antaneero ayoteera aritaki ipiye Jeepatzii-totaa-

rewo.‡

Ikamantee-tziriri antzirori ikowakashitaniki kaari-perori

²⁶ Tema ayoteero kyaariperota-tsiri, aririka othataa-shitanakyaawo oka-nakiro, eekiro aatakaatyero antayitero kaari-perori, tekatsi itsipa atsipeta-kowenteeni akaaripero-yitakira.

²⁷ Tema ikamantee-tatyee athaawa-shirete rowajankiteetee, tema ithonkae-ri Tajorentsi itaayiteeri ikaatzi kijaneenta-kiriri. ²⁸ Paerani, itzimi-rika piyathata-kyaawoni Ikantakaantani Moisés, tee ineshironkae-tziri, rowamahae-tziri ikaatzi-rika mawa kanta-koterini. Ari rowamae-takiri eejatzi ikaate-rika apite kanta-koterini.

²⁹ ¿Tema omaperotatyaa rowajankiteeteri maninta-kirori rantzi-motakaeri Itomi Tajorentsi? Tema okimiwitakawo raatzika-shiwaeteetawo kaari kameethatatsini, imaninta-shiwaetakawo rapatakiro rira ikamawentantaki. Ari itheenka-shireta-kirori rantzi-motan-tziri Tajorentsi ikashiya-kaawitari roete-shireteeri. Ikaweya-waetakiro Ishire tajorentsi neshironkatantaniro.

³⁰ Rooma aakapaeni ayotziri kanteen-tsiri:

Naakataki owajankitaan-tatsini,

Naaka piyakowentan-tachari.

Rootaki ikantakiri Tajorentsi. Ikanteetzi eejatzi:

Rowajankitaa-yitziri Tajorentsi ikaatzi rashitaari rirori.

³¹ ¡kimitaka osheki ithaawa-shiretantee-takimi riyoteetee riita-takira owajankitaan-taatsini Kañaaniri Tajorentsi!

‡ 10:25 ipiye = Ikitejerite Pinkathari

³² Pikenkithashiryaa-kotyaa. Tema eerokayitaki paerani kemijanta-neentsiri, kimiwitaka pikoñeetyaa-kota-tyeemi. Piñaawitakawo ikemaatsita-kaetakimi, roo kanteencha tekatsi eewokimini. ³³ Piñaayitakiro eejatzi ikijeetzimi, rowatsinahae-tzimi jempe ipiyoteeta. Poemoshirenka-yitakiri awijimo-yitziri okaatzi piñaakiri eeroka. ³⁴ Poemoshirenka-yitakiri ikaatzi romonkyaaahae-takiri, piñaayitakiro eejatzi raapithee-takimiro tzimimo-yitzimiri. Roo kanteencha eekiro piyaatatyee pikowashiretanaki, tema piyoteeyini okaate piñeeri paata, osheki okameetha-perotzi, ashi owaero. ³⁵ Rootaki eero pookantawo okaatzi pawentaa-naari, tema osheki ipineeteemi paata. ³⁶ Pamawetero pantayita-neero ikowakaa-yitzimiri Tajorentsi, ari okantyyaa piñaantee-yaawori ikashiya-kaakimiri. ³⁷ Ikantzi Tajorentsi: Eero ishenkaa ipiyantee-yaari okaakitzi-mateentsiri,
 Eero rojamanitzi. ³⁸ Tampatzika-shireri irika awentaa-shiretaari, aritaki iñeero rañaantee-yaawo. Rooma aririka ipiya-shiretee, eero rinimotakaanawo. ³⁹ Rooma aakapaeni, tee akimitari ikaatzi piyashireta-chari, riitaki ithonkaeri. Tema awentee-yaari aakapaeni, aritaki añaakiro añaashire-yitee.

11

Awentaa-shiryaantsi

1 Iroka okanta-kota awentaa-shiryantsi. Okimitatyaa aririka ikanta-shireteete: “Aritaki omatakyaa noyaako-tani.” Riyoshiryaaiki aritaki omatakyaa ikoyiri, okantawitakyaa tekira iñeero. 2 Rootaki rawentaa-shirenka awaejatziteni inimota-kahaeriri Tajorentsi. 3 Rootaki awentaa-shirenka kantakaawori amatantawori akemathateero jempe okantaka rowetsikan-takawori Tajorentsi kepatsi. Tema apatziro iñaawaetaki, matanaka wetsikanaka. Ari opoñaanakari owetsikanaka iñaahaeteeri nimaeka kaari koñaata-tsini paerani.

4 Rootaki rawentaa-shirenka Abel kantakaari rashita-kaakari Tajorentsi ratsipeta-kaani, awijanakiro rashi Caín rashita-kaawita-kariri Tajorentsi. Rootaki ooki-motakari rashita-kaariri Abel. Ari ikantanaki Tajorentsi: “Kameetha-shireri irika Abel.” Okantawitaka ikamaki Abel, eeniro akema-kota-piintziri okimiwitaka roojatzi rañeemi rirori, rootaki kantakaawori ikemijantaki. 5 Roo rawentaa-shirenka Enoc kantakaari raantee-taariri, tee iñeetziri ikami. Tema inkiteki rahaeri Tajorentsi. Paerani eeniro ijeeki kepatsiki, ikantakiri Tajorentsi: “Eerokaha inimotakaa-perotakinari.” 6 Tema kaari tzimatsini rawentaa-shirenka, teera inimotziri Tajorentsi. Aririka ikowaete riyoperoe-teeri Tajorentsi, otzimatyee ikemijantee, ikante: “Omaperotatyaa itzimi Tajorentsi.” Ikante eejatzi: “Ari imatakaa-yiteeri Tajorentsi kowaperota-tsini riyoteeri.” 7 Rootaki rawentaa-shirenka Noé kantakaari rowetsikan-takawori antawo amaako-mentotsi rowawijaa-kotan-taariri isheninka-paeni rirori.

Kyaaryoo ipinkatha-tajorentsita-nite rirori. Tema Tajorentsi kamantakiri okaate awijatsini kaari iñahaetzi paerani. Rootaki kowaperota-chari rowajankitahae-teeri jaawiki-jatzi-paeni. Tema rawentaa-nakari Noé irika Tajorentsi, rootaki ikantan-takariri Tajorentsi: “Tampatzika-shireri irika Noé.”

⁸ Rootaki rawentaa-shirenka Abraham kantakaawori ikemijantan-takariri Tajorentsi ikantakiri paerani ishitoyi inampiki riyatero otsipa nampitsi ikashiya-kaakiriri. Rootaki imatakiri Abraham, jataki, okantawitaka tee riyoteetzi jempe roshiretawo. ⁹ Rootaki rawentaa-shirenka Abraham kantakaawori imatanta-kawori inampitawo kepatsiki tee itzimapae isheninka janta. Ari ijeekakiri ipanko-shetataro mashitsimashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tema riijatzi ikashiya-kaetakiriri. ¹⁰ Rootaki imatanta-kawori Abraham inampitawo, tema riyotzi ari ikaañaanite inkiteki. Kimiwitaka riiitaki okantashiryaa-kawori nampitsi ikenkishiryaaakari Tajorentsi, rootaki rowetsikakae-ri. ¹¹ Ari okimitzitaro roori Sara, tzimae eentsite okantakaawo awentaa-shirenka. Tema antawopero-witaka, kaawitapaaka otzimi eentsite. Roo kanteencha, omateero tzimae eentsite, tema awentaa-shireta-nakari Tajorentsi aritaki imatakiniro ikashiya-kaakirori. ¹² Ari ikantakari oemi Sara, ikowawitaka rantariperonkaki, rowaka-haeromi iina, ari okanta ishekitan-taari icharini-yitari, ikimitari ishekitzi ompokiro, ikimitawo impaneki oshekitzi nijaa-cheraaki. Omaperotatya isheki-perotee, tekatsi materoni riyoteeri ikaatzira ishekitzi.

13 Maawoeni irika-paeni akenkithata-kotziri, ikamako-yitakiro rawentaa-shirenka, tee iñaahaero okaatzi ikashiya-kaeta-kiriri. Apatziro rokantashiryaanakawo. Inteena ojeekaki inkite ikowa-shiryaakiri inampitee-yaawo. Rootaki ikantee-tantari: “Ajeeka-shiwaewita kepatsiki, kaarira anampi, akimitakari kaari tzimatsini isheninka-paeni.” 14 Tema ikenkithawaeta-kotakiro awijeen-tsiri, ari ayoperotziri omaperotatyaa aminamineetzi otsipa nampitsi jempe inampi-perotee-yaawo kameetha. 15 Roomi ikenkithata-kote ipiyayiteemi inampiiteki jempe ipoñaayitakawo paerani, aritaki imatakiro ipiyayiteemi. 16 Tema eenitatsi itsipa ikowa-perotakiri, awija-perotzirori iroka, tema janta inkiteki ikoyiro. Rootaki rowetsikakiniriri Tajorentsi rashi-paeni irika-paeni, tema tee ikaani-wentziri ikanta-piintakiri “Notajorentsie.”

17 Rootaki rawentaa-shirenka Abraham kantakaawori rashita-kaantyaariri Tajorentsi rapintzite itomi, irika Isaac. Tema iñaanta-tyaawo Tajorentsi rawentaa-shirenka Abraham. Roowiteen-chami rapintzi-ryeerimi itomi, 18 okantawitaka ikantakiri Tajorentsi:

Irika Isaac riitaki piñaantee-yaari itzimae osheki picharinityaari.

19 Tema rawentaa-shiretakari Abraham irika Tajorentsi, riyotzi aritaki rowañahaeri kamatsiri. Rootaki roepiyan-taariri Tajorentsi itomi Isaac, tema riitaki oshiyakaa-wentakiro rañahaetee. 20 Rootaki rawentaa-shirenka Isaac kantakaawori ikaminaan-takariri itajonka-wentante Jacob

eejatzi Esaú, rootaki oshiyakaa-wentacha okaate awijayita-tsini paata. ²¹ Rootaki rawentaa-shirenka Jacob kantakaawori ikaminaan-takariri itajonka-wenteeteri apiteranki itomi José, tema iweshiryaa-wentaari rirori Tajorentsi ikotzi-pookitan-takari ikami-matakira. ²² Rootaki rawentaa-shirenka José kantakaari ikantan-tanakari ikami-mataki, ikantzi: “Aririka ishitowa-yitee Apitantoniki asheninka-paeni Israel-paeni, raminee jempe inampitee-yaawo.” Ikantaki eejatzi: “Otzimatyee rahaeta-neero paata notonki-pooki.”

²³ Rootaki rawentaa-shirenka ashitariri Moisés kantakaari romanantakariri reenchari nite owakira itzimapaaki, roojatzi ikaatakotan-takari mawa kashiri. Tema kameetha-nikiri irika eenchari niki. Tee ithaawantari ipiyathatyaawo okaatzi ikantakaan-takiri pinkathari. ²⁴ Rootaki rawentaa-shirenka Moisés kantakaari kaari ikowanta icharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka rootaki rishinto pinkathari oemotan-takiri. ²⁵ Tema rootaki ikowaki itsipatyaari atziri-paeni rashitari Tajorentsi, ari itsipatakari isheninka-paeni rowajankitaa-waetee-tziri, tee ikowaajee-rotzi inintaa-waetyaawo eepichokiini ikowa-shiyitari rirori. ²⁶ Tema riyotaki Moisés rootaki kowaperotacha ikemaatsi-waetyaa rirori ikimitee-yaaha paata Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki awijirori oshekitzimotziri rashaahawo Apitantonijatzi. Tema rootaki rokantashiryaakari ari ipineeteeriri paata. ²⁷ Rootaki rawentaa-shirenka Moisés kantakaari ishiyan-takari Apitantoniki. Teera

rootaki ishiyan-takari ithaawan-tatyaari pinkathari rowajankiteeri, tema ikyaaryoo-wenta-tziiro okaate rantakaeriri Tajorentsi, okimiwitakawo iñaawoota-tyeerimi Tajorentsi kaari koñaanita-tsini. ²⁸ Rootaki rawentaa-shirenka Moisés kantakaawori imonkaatziro ikantakaan-teetakiro Anonkoryaantsi, itsikirijantakawo iraantsi eero rowamaantari ronampiri Tajorentsi ithonkiri rantarite itomi-paeni Israel-paeni.

²⁹ Rootaki awentaa-shiren-kantsi kantakaawori imontyahaetanta-kawori Inkaari Kityonkaari, ranashitee-yanakani opiryaa-pathatanakira. Rooma imawita-paakawo Apitantoni-jatzi, piinkae-yakini riroripaeni. ³⁰ Rootaki awentaa-shiren-kantsi kantakaawori imatanta-kawori rinki-rinkitakiro Kashiryaaari okaatzi 7 kitejeri, roojatzi iñaantee-takawori opooka-thapitaki nampitsi. ³¹ Rootaki awentaa-shirenka Rahab kantakaawori oneshironkatan-takariri owayiripaeni aminaantachari, ari okanta kaari otsipatantari piyathari-paeni ithonkaetakiri. Okantawitaka iroka Rahab mayempiro naawita.

³² ¿Nokenkithata-koterima itsipa-paeni? Eero nothotyaakotziri. Irika ikaateeyini: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, eejatzi Kamantan-taniri-paeni. ³³ Rootaki rawentaa-shirenka irika-paeni kantakaa-yitaari okanta: Itzimantari otsinampaa-yiteeriri pinkathari-paeni, itsipa tampsatikatan-tatsiri, itsipa ñaayiteerori ikashiya-kaeta-kiriri, itsipa rookawitee-takari imooki maanitzii, tee ratsikiri, ³⁴ itsipa rookawiteetaka paamariki tee itahaa,

itsipa romaaminthateetaki rowathee-terimi, itsipa ishintsita-kaetee, itsipa ñaaperotachari rowayirita, itsipa romishiya-yitaki owayiripaeni poñaachari otsipa nampitsi. ³⁵ Eenitatsi tsinani ñaayiteeriri osheninka-paeni rañaayitee ikamawitaha. Roo kanteencha eenitatsi itsipa kamimayiteen-tsiri rompoja-waetee-takiri, tee rokana-nakiro rawentaa-shirenka ipakaan-teetyaaririmi. Tema oyaakotakiro rañaaperoyitee paata, eero okimitawo añaawitaha nimaeka. ³⁶ Eenitatsi itheenka-waetee-tziriro poñaashityaa ipajawaetee-takiri, itsipa roojoteetakiri roojatzi romonkyaantetakari. ³⁷ Eenitatsi ompojeetakiri, itsipa itankae-takiri, itsipa rojateetakiri. Eenitatsi itsipa anashinashi-waetachari apatziro ikithaa-matsitakari mashitsimashi, itsipa kowityaa-pero-waetatsiri, itsipa osheki aminaminee-takiri, itsipa ikemaatsita-kaetakari.* ³⁸ Itsipa ikinawae-yitaki ochempimashiki, ochempiki, itsipa inampiyitakawo omooki. Tema riiyitaki kameethaperotatsiri irika-paeni rawijanakiri itsipa-paeni jaawikitatzi-paeni, eero omataa-jeeta amonkatziyantyaari irika-paeni.

³⁹ Rootaki rawentaa-shirenka irika-paeni kantakaawori okanta Tajorentsi iweshiryaa-wentan-taariri, okantawita tekira iñaayiteero ikashiya-kaayita-kiriri. ⁴⁰ Tema rokantashiryakawo Tajorentsi awijirori: Ikowakahaero aakapaeni atsipayitee-yaari irika-paeni, ikameetha-shireta-kaayitee maawoeni.

---

* **11:37** mashitsi-mashi = imashi owisha eejatzi cabra.

12

Apatziro owashitaneeri Jesús

¹ Rootakira añashintsi-yitan-tyaari aakapaeni, okimiwityaawo oyiishitan-tatyeemi, oshiyakaantero eejatzi raminako-yiteemi jempe ipiyoteeyani matakirori rawentaa-shiretaka oshiyakoyiteeyaari aakapaeni. Tema amatantyaawori ashiyaperote, ookaneero ithaari amatsinka-kaeri ashiya. Rootaki oshiyakaa-wenta-chari ookiro ithaari aririka ookaneero akaaripero-shireta-waetzi. Ari añiirori oetziñaarikotyawo ashiya-yintee. ² Ikimita shiyachari roetziñaarikotawo raminiro jempe rareetyaa, ari akimitanee-yaari aakapaeni, oetziñaarikotaneeyaari Jesús awentaa-shiretakaakari. Tema riitaki thotyaa-kaeroni awentaa-shiretani. Riitaki oshiya-koteeyaari, tema rokantashiryakawo paerani rirori inintahaeyaa. Rootaki ramawetantakawori ikentako-witee-takarira, tee okantzimotyaaari ipashiwentakaawaetyaa ikamawita-paenta. Tema jeekae nimaeka rakoperoki Tajorentsi ipinkathari-wentantee.

³ Aririka akenkishireta-koteri Jesús jempe ikanta ramawetan-takawori rirori ikija-neenta-waetakiri kaari-pero-shireri, rootaki thaamenta-shireta-kaeni aakapaeni amawetan-tyaawori, eero okantzi-moneenta-shiwaetee. ⁴ Piñaashintsi-piintakawo eeroka-paeni kaari-perori pookaeromi, roo kanteencha tekira piñeero rowamahaetemi. ⁵ Aamaashityaa pipeyakotakiro ishintsi-tan-tzimiro Tajorentsi jankina-rentsi,

ikimita-kaantzimi eerokami itomi-paeni,
ikantzimi:

¡Notyomi! Eero pimanintziro aririka rowajanki-
teemi Piwinkatharite.

Eero okantzimo-neenta-waetzimi aririka ishintsi-
temi.

⁶ Tema riitaki retakotani Pinkathari iñaanta-
piintakari,

Maawoeni ikimita-kaantaari itomi, rowajanki-
teeri.

⁷ Okaate awijimo-yitemiri nimaeka pikimita-
kaantero Awinkatharite ñaanta-shiretzimiri. Tema
ikimita-kaanteemi Tajorentsi eeroka itomi.

¿Tema rowajankitaa-piintziri itomi ashitaa-nita-
chari? ⁸ Otzimatyee rowajankitee maawoeni

Tajorentsi. Terika piñeero eeroka, kimitaka
tekira itominta-perotzimi Tajorentsi, tema
notyomi mayempiri eeroka. ⁹ Okimitaha itzimi

koñaatziro ashiteeri, rowajankitee, apinkathatziri
rirori. ¿Eeroma apinkatha-peroteeri Ashiteeri
kaari koñaatatsi omatantyaari añaashire-yitee?

¹⁰ Tema ikaatzi ashiteeri koñaatziro eepichokiini
rowajankitaa-yitee jempe okantzi-motari rirori.

Riima Tajorentsi rowajankitaa-yitee rirori ari
okantyaai ikameetha-shireta-kaanteeri, ikite-
shiretakae eejatzi ikimitaha rirori. ¹¹ Tema tee

inimo-shire-yitee rowajankitaa-minthee-teerika,
tema osheki okantzimo-neenta-shireta-waetee.
Roo kanteencha paata, ikaatzi kaari maninteroni
rowajankitahae-tziri, aririka ikameetha-shire-
yitee, aritaki iñahaero ijeekae kameetha.

Apaatakirori ineshironka Tajorentsi

¹² Rootakira piñaa-shintsitan-tyaari pimityaari ñaanta-piinta-kawori ishiya, iñaashintsita okantawitaka ishipeta-shempa-witaka, ari ikimiteerori eejatzi ishipeta-yereto-witaka, iñaashintsita.

¹³ Pikimi-yitee-yaari eeroka-paeni shiya-piinta-chari okameethawokitzi kaari ñeeroni ikithokiri ishipeta-kitzitaki. Tema otzimatyee eero ikariperowaetzi iitziki.

¹⁴ Tema kameetha pakameethata-wakaa-neeyaa, piñaa-shintsityaa pikite-shirete. Tema eerorika pimayiteero, eerowa piñahaeri Awinkatharite.

¹⁵ Paamawentyaari ikaate apaatakirori ineshironka-witaari Tajorentsi. Paamawentyaari oetzimpina-shiretan-taniri, roetzimpineeri-kari ikaatzi kemijanta-yitatsiri, ikimita-kotakyaawo kepishita-tsiri inchashi piyanta-tsiri.

¹⁶ Paamawentyaari ñaathawaeta-shitanchari. Paamawentyaari theenka-tajorentsitantaniiri ikimityaarinii paerani Esaú. Tema antawo ayimatakiri itashe, ikowa-perotaki royaa, ari riyomparitakawo rowanawo rirentzi, ipakiri ikashiya-kaawitee-takariri rirori retawita-kawowa itzimi. ¹⁷ Tema piyotzi eeroka-paeni rantakiro Esaú okaatzi awijeentsiri, osheki ikowawitaa iñeeromi itajonka-wenteeteri, antawo riraa-kotakawo. Roo kanteencha tee iñiimaetee-yaawo jempe ikinakaayiro rowetsikan-teeyaawori ikinakaa-shitakari.

¹⁸ Tema tee pikimitari eeroka-paeni aakirori paerani Ikantakaan-teetani. Riyaatee-yakini rirori ochempiki ojeekira koñaata-tsiri. Tema osheki otaantzi, tsirenikaakitaki, ooreenkakitaki, antawo otampyaataki. ¹⁹ Ikemakiro itziwooteetzi.

Ikemaki eejatzi antawo iñaawaeteetzi, ari ithaawae-yanakini, osheki ramanee-yawitakani eero ikemantari ñaawaeteen-tsiri. ²⁰ Tema osheki ithaawan-takawo okaatzi ikantakaan-teetakiri, ikanteetzi:

Eero pikinawaetzi jaka ochempiki. Eero oma-neeta pikinakaa-yiteri eepichokiini pipi-rayitari janta. Aririka ikineetaki eepichokiini janta, otzimatyeera rowamahae-tantakyaari mapi, otzimatyeera ikenteeteri.

²¹ Omaperotatyaari okowaenkatzi ikantzi Moisés:

Antawo nothaawan-takawo, ompetawaetakina.

²² Teera pikimitari eeroka-paeni ikaatzi ñaakirori, tema eeroka-paeni kimitakariri ikaatzi jateentsi ochempiki Kijakowentoniki, jeekatsiri Aapatziyaweniki. Rootaki oshiyakaa-wenta-chari piyaayitee inkiteki janta ijeekinta Tajorentsi Kañaaniri. Tema aritaki pitsipateeyaari eeroka-paeni ipiyotapaa ronampiripaeni Tajorentsi. ²³ Pikaateeri ikaatzi piyoteen-chari janta itsipataari retakari Itomi Tajorentsi, tema riiyitaki jankinata-koteen-chari ijeekayitee inkiteki. Pitsipateeyaari Tajorentsi aminakoyiteerini rantayitakiri maawoeni atziri-paeni. Pitsipateeyaari ishire-paeni kemijantzinkari-paeni ithotyaa-kaetakiri ikameetha-shireta-kaetziri. ²⁴ Pitsipateeyaari eeroka-paeni Jesús, kantako-wenteeri otzimaera owakirari kashiyakaantsi, apawentakaeri rira ikamawenta-yitakae. Tema iroka rira Jesús kimiwitaka oñaawaeta-tyeemi, awijanakiro oñaawaetaki paerani

rira Abel.*

²⁵ Paamakowentyaa papaatziri-kari Tajorentsi aririka iñaana-shiretemi. Tema paerani ikaatzi kemawita-kariri Tajorentsi iñaawaetzi jaka kepatsiki, rowajankitaakiri imanintakiro okaatzi ikantziriri. Aaka imaperoteete rowajankitahaetee, aririka apiya-shiretaki akemayi-witakari iñaana-shiretae inkite-jatzi.

²⁶ Paerani aririka iñaawaete Tajorentsi, rontziñaakaawo kepatsi. Rooma nimaeka, eenitatsi okaatzi ikashiya-kaakaeri, ikantzi:

Ari napiiteero nontziñaakaero, teera apatziro kepatsi, tema omatziteeyaa inkite eejatzi.

²⁷ Eenitatsi oeta oshiyakaa-wenta-chari ikantziri: “Ari napiiteero.” Rootaki oshiyakaa-wentacha aririka rotekaero okaatzi rowetsika-yitakiri, ithonkaero rowetsikani kaari kijotatsini, apatziro ojeekayitee kijotatsiri. ²⁸ Rooma aakapaeni, ipinkathari-wenta-yitee jempe okijotapae. Rootaki apasoonkitantyaariri Tajorentsi, apinkathateeri, antawaateeniri. ²⁹ Tema irika Tajorentsi riitaki kimitakawori paamari thonkantatsiri otaantzi.

13

Rantaneeri kemijanta-tsiri

---

* **12:24** Paerani rowamaan-takariri Caín rirentzi, Abel, ikantaki Tajorentsi: “Kimiwitaka okaematyeemi rira Abel ikowa-kowataatzi ikijawentee-tyaari Abel.” Ari opoñaari ikanteetzi kimiwaetaka oñaawaeta-tyeemi iraantsi. Rooma oñaawaetzi rira rirori Jeepatzii-totaa-rewo, teera ikoyi ikijawentee-tyaari, tema okoyi opeyakotan-teero kaari-perori.

¹ Oztimatyee petakota-piinta-wakaeyaa.
² Eero pipakaero poemaante pipankoki. Tema eenitatsi matakirori, tekatsi kamanterini riitakira ronampiripaeni Tajorentsi roemaakiri ipankoki.
³ Eero pipeyakotziro pineshironkateri pikaatzi pikemijanta-yitee romonkyahaetzi. Pikimita-kaantero aririkami pikaateri romonkyahaetemi. Ari pikimiteriri ikaatzi rowatsi-naawaeteetzi, paminako-wentee-ri, pikenkishiretyaa jempe pikantyyaa eerokami romonkyahaetemi.
⁴ Pikinatee-yaari piimi, eero pomanakaa-waeta-shitanta. Tema rowajankiteeri Tajorentsi mayempita-tsiri. ⁵ Eero pikowawaetzi poshekiiro pashaahawo. Inimotemi piñiuro okaatzi tzimimotzimiri. Tema riitaki Tajorentsi payitemironi kowityee-motzimiri, iroka ikantaki:
 Eero nookawentzimi.
 Eero nowapinteemi.
⁶ Rootaki awentaa-shiretan-tyaariri aakapaeni, akantayitee:
 Riitaki Tajorentsi neshironkatnenani.
 Tekatsi nothaawantyyaa.
 ¿Eenitatsima ikanteena atziri?
⁷ Pikenkishiryaa-koteri jewatakaemiri pikemijanta-yitee, kamanta-paaki-mirori iñaani Tajorentsi. Pikenkishiryaa-koteri jempe ikantayita ijeeki, oeta imonkaa-yitakiri rirori-paeni. Pikimita-kotee-yaari jempe ikantakiro rawentaa-shiretaari Tajorentsi. ⁸ Roojatzi ikanta nimaeka Jesús Jeepatzii-totaa-rewo jempe ikantapaenta, ari ikantee-tatyaani rirori. ⁹ Eero pishineteeri ramatawi-yitemi yotaantzirori kaari tampatzikata-tsini, kaari ikema-piinteetzi. Tema

riitaki Tajorentsi tampatzika-shireta-kaayiteeri, ineshironka-yiteera. Aririka apinkawae-wityaawo rowaetari, eero otampatzika-shireta-kaayitee. Eenitatsi matayiwita-kawori iroka, teemaeta owameetha-shire-tziri.

¹⁰ Okimiwitakawo otzimimo-yiteemi owakirari taapoki-mentotsi, rootaki nokanta-kotzi Irika atsipewenta-kaeri aakapaeni. Riima ikaatzi jatakaerori itaayiteeri ratsipeta-kaani itaapokimento-ki ikimita-kotee-yaari matakirori paerani janta Tajorentsi-thaanteki, eerowa omataa itsipayitee aakapaeni.* ¹¹ Tema jempe ikanta rayiro paerani Jewatziriri ompera-tajorentsitaarewo rira piratsi inthomoenta Tajorentsi-thaanteki okantyyaa ipeya-kotee-tantyaariri iyaari-peronka, raayitziro iwatha piratsi othapiiteki nampitsi ari itaayiterori. ¹² Ari ikimitakari eejatzi, rowamahae-takiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikemaatsita-kowentan-takari, rapaatakiro rira rowameetha-shire-yitan-teeri. ¹³ Otzimatyyee akimitakaantero aakapaeni ashitowa-tyeemi nampitsiki aatatyee jempe ijeeki Jesús, ari imaninteetakae ikimiitakiri paerani Jesús. ¹⁴ Tema jaka jempe ajeekayitzi nimaeka eero okantee-tatyaani. Rootaki okantashiryaantawori jempe anampiteeyaawo paata. ¹⁵ Rootaki nokantan-tzimirori: Otzimatyyee aweshiryaawenta-piintee-yaari Tajorentsi, tema rootaki kimitawori atsipeta-kaani, okantakaan-tziro rantzi-mota-kaeri Jeepatzii-totaa-rewo. Acheraa-perote, akante:

---

* **13:10** eerowa omataa itsipayitee aakapaeni = tee ishine-taantsite rowaetyaari

“Riitaki Nowinkatharite.”† 16 Ari okimitari eejatzi, eero pipakahiro kameethata-tsiri, pipawakaeyaa tzimi-motzimiri. Rootaki kimitakawori inimotziriri paerani Tajorentsi rashita-kaetanari ratsipeta-kaetani. 17 Pimonkaatero ikantzimiri jewayitziriri kemijanta-naatsiri, riitaki aminakowentzimiri. Riitaki kamanteerini paata Tajorentsi oeta awijimo-yitemiri raminakowenta-yitakimi. Pamina-minatero eero itzimanta pikoshekyaa, rootaki inimotan-tantyaari rantawaeri okaatzi rantayitziri rirori, eeroka amitako-yitaneerini.

18 Pamana-kota-piinteena ari okantyya iñaantee-tenari tampatzika-shiretakina. Kimitaka rootaki nomatakiri. 19 Pamana-kota-piinteena eejatzi niyaata-shitan-temiri intsipaete eeroka-paeni.

Oweyaantawori wethataantsi eejatzi tajonkawentaantsi

20 Namanapiintziri naaka Tajorentsi, tema riitaki jeekakaa-yitemini kameetha, riitaki owañahaeriri paerani Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo ikamawitaka. Riitaki Tajorentsi kimitakaan-takari riiperori aminakowentziriri ipira. Osheki rapaatakiro rira imonkaatan-taawori owakirari ikashiya-kaanteetani kanteetaa-chani nimaeka.‡ 21 Namanako-wentakimi rowetsika-shiretan-temiri pimayiteero kameethari ikowakaemiri. Pamaniri eejatzi eeroka pimatantyaawori okaatzi inimotziriri, tema ayotzi riita-kira Jesús

† 13:15 Riitaki Nowinkatharite = waerontsi   ‡ 13:20 ipira = owisha

Jeepatzii-totaa-rewo matakaeroni. Ashi rowaero ipinkathee-teeri rirori. Kyaariwé.

²² Noyemijantzin-karite-paeni, eero poonamawo piñaanatero okaatzi nojankinata-kimiri, tema tee asheki-perotzi. ²³ Nokoyi piyote eejatzi romishitowae-teeri romonkyaawiteetakari noyemijantzin-karite Timoteo. Aririka rareeta-paeyaa jaka, riitaki notsipata-nakyaari niyaata-shitemi noñeemi. ²⁴ Powethatenari ikaatzi jewatzimiri janta, eejatzi itsipa kemijantzinkari-paeni. Ari ikimitari Italia-jatzi-paeni rowetha-yitzimi. § ²⁵ ¡Okantashitzimaetyaa ineshironkae-teemi maawoeni eeroka-paeni janta! Kyaariwé.

---

§ 13:24 kemijantzinkari-paeni = kiteshireri

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur
del Perú**
**The Holy Bible in the South Ucayali Ashéninka language
of Peru**

Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur del Perú

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Ucayali del Sur (Ashéninka, South Ucayali)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

db14e188-438b-52a5-9541-56657c3fc3d9